

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

HILARY MANTEL

O regină pe eșafod

Traducere din engleză și note de
CARMEN TOADER

HUMANITAS
fiction

Redactor: Andreea Răsuceanu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corectori: Ioana Vilcu, Cristina Jelescu
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Lucrare executată la Monitorul Oficial R.A.

HILARY MANTEL
BRING UP THE BODIES
Copyright © Tertius Enterprises 2012
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2015, pentru prezenta versiune românească

ISBN 978-973-689-874-7
Descrierea CIP este disponibilă la
Biblioteca Națională a României.

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
rel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Din nou lui Mary Robertson:
cu mare grăbire, un elogiu călduros

Personaje

Reședința Cromwell

Thomas Cromwell, fiul unui fierar: acum secretar al regelui, arhivar principal, decan al Universității Cambridge și împuternicit al regelui la conducerea Bisericii Anglicane.

Gregory Cromwell, fiul său.

Richard Cromwell, nepotul său.

Rafe Sadler, administrator principal, crescut de Cromwell ca pe propriu-i fiu.

Helen, frumoasa soție a lui Rafe.

Thomas Avery, contabilul familiei.

Thurston, bucătarul principal.

Christophe, un servitor.

Dick Purser, îngrijitor al câinilor de pază.

Anthony, bufon.

Morții

Thomas Wolsey, cardinal, legat papal, lord cancelar: concediat, arestat; a murit în 1530.

John Fisher, episcop de Rochester: executat în 1535.

Thomas More, lord cancelar după Wolsey: executat în 1535.

Elizabeth, Anne și Grace Cromwell: soția și fiicele lui Thomas Cromwell, au murit în decursul anilor 1527-1528: la fel și Katherine Williams și Elizabeth Wellfyed, surorile lui.

Familia regelui

Henric al VIII-lea.

Anne Boleyn, a doua soție a lui.

Elizabeth, bebeluș, fiica lui Anne, moștenitoarea tronului.

Henry Fitzroy, duce de Richmond, fiul nelegitim al regelui.

Cealaltă familie a regelui

Caterina de Aragon, prima soție a lui Henric, divorțată și cu domiciliu forțat în Kimbolton.

Mary, fiica lui Henric cu Caterina și cealaltă potențială moștenitoare a tronului: de asemenea, cu domiciliu forțat.
Maria de Salinas, fostă doamnă de onoare a Caterinei de Aragon.
Sir Edmund Bedingfield, gardianul Caterinei.
Grace, soția lui.

Famiile Howard & Boleyn

Thomas Howard, duce de Norfolk, unchiul reginei: nobil de rang înalt și dușman înverșunat al lui Cromwell.
Henry Howard, conte de Surrey, micul său fiu.
Thomas Boleyn, conte de Wiltshire, tatăl reginei: „Monsenior“.
George Boleyn, lordul Rochford, fratele reginei.
Jane, lady Rochford, soția lui George.
Mary Shelton, verișoara reginei.
Și în culise: Mary Boleyn, sora reginei, acum căsătorită și la țară, dar fostă ibovnică a regelui.

Familia Seymour din Wolf Hall

Bătrânul sir John, cunoscut pentru relația extraconjugală cu nora sa.
Lady Margery, soția lui.
Edward Seymour, fiul lui cel mai mare.
Thomas Seymour, fiul mai mic.
Jane Seymour, fiica lui, doamnă de onoare a ambelor regine ale lui Henric.
Bess Seymour, sora lui, căsătorită cu sir Anthony Oughtred, guvernator de Jersey: mai târziu văduvă.

La curte

Charles Brandon, duce de Suffolk, văduv după moartea surorii lui Henric al VIII-lea, Mary; un nobil cam rigid în gândire.
Thomas Wyatt, un gentleman cu mintea deschisă; prietenul lui Cromwell; se bănuiește că ar fi ibovnicul lui Anne Boleyn.
Harry Percy, conte de Northumberland: un tânăr nobil bolnav și plin de datorii, în trecut logodit cu Anne Boleyn.
Francis Bryan, „vicarul din Iad“, înrudit cu ambele familii, Boleyn și Seymour.
Nicholas Carew, administrator principal al grajdurilor, dușman al familiei Boleyn.
William Fitzwilliam, vistiernicul principal, de asemenea inamic al familiei Boleyn.
Henry Norris, cunoscut sub numele de „Norris cel Bland“, responsabil pentru apartamentul personal al regelui.
Francis Weston, un tânăr gentleman nesăbuit și excentric.

William Brereton, un gentleman mai în vârstă, încăpățânat și arțăgos.
Mark Smeaton, un muzician dubios de elegant.
Elizabeth, lady Worcester, doamnă de onoare a lui Anne Boleyn.
Hans Holbein, pictor.

Clerici

Thomas Cranmer, arhiepiscop de Canterbury, prietenul lui Cromwell.
Stephen Gardiner, episcop de Winchester, inamicul lui Cromwell.
Richard Sampson, sfetnicul juridic al regelui în chestiuni matrimoniale.

Demnitari ai statului

Thomas Wriothesley, cunoscut sub numele de „Spune-Mi Risley“,
secretar al sigiliului.
Richard Riche, avocat principal.
Thomas Audley, lord cancelar.

Ambasadorii

Eustache Chapuys, ambasador al împăratului Carol Quintul.
Jean de Dinteville, trimis al Franței.

Adepti ai reformei

Humphrey Monmouth, negustor înstărit, prieten cu Cromwell și
susținător al Evangheliei; protectorul lui William Tyndale, traducător
al Bibliei, acum întemnițat într-o țară nordică.
Robert Packington, un negustor cu vederi asemănătoare.
Stephen Vaughan, un negustor din Antwerp, prieten și agent al lui
Cromwell.

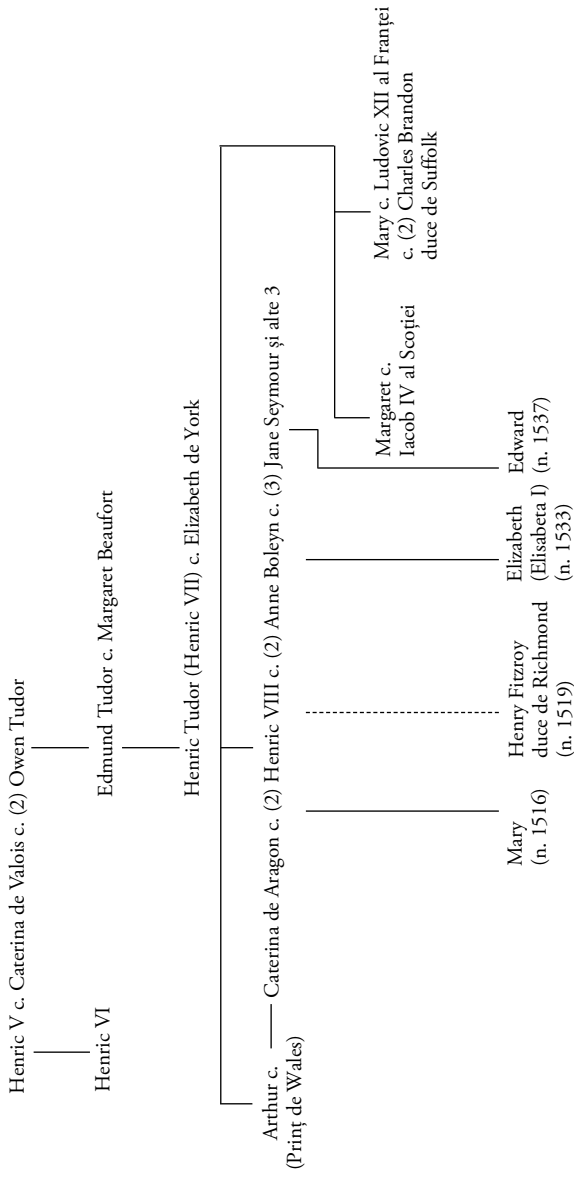
Pretendenții la tron din „familiile străvechi“

Margaret Pole, nepoată a regelui Eduard al IV-lea, susținătoare a Ca-
terinei de Aragon și a prințesei Mary.
Henry, lord Montague, fiul ei.
Henry Courtenay, marchiz de Exeter.
Gertrude, ambițioasa lui soție.

În Turnul Londrei

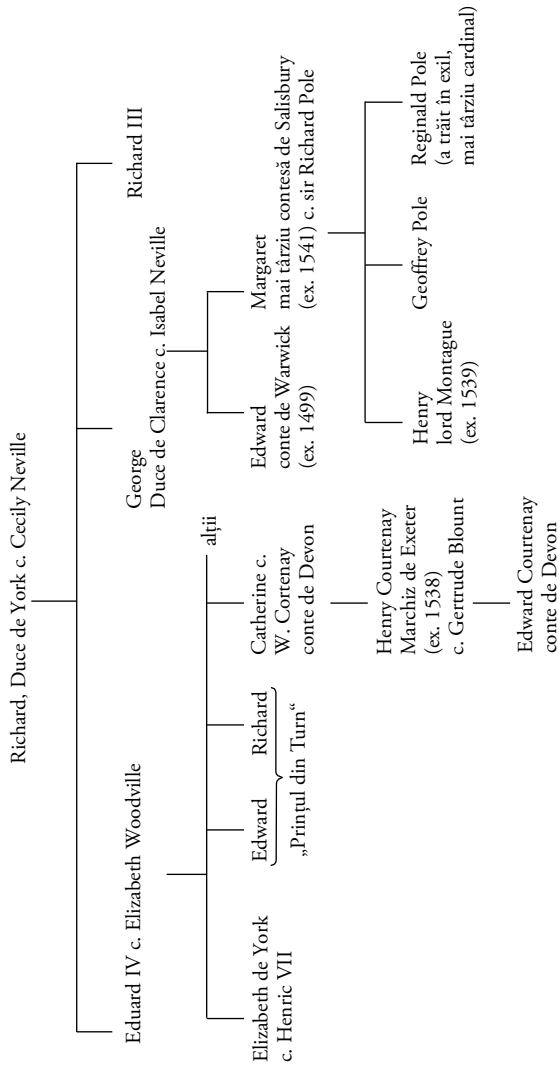
Sir William Kingston, administratorul.
Lady Kingston, soția lui.
Edmund Walshingham, ajutorul său.
Lady Shelton, mătușa lui Anne Boleyn.
Un călău francez.

Tudorii (simplificat)

*Henry Tudor (Henry al VII-lea) a avut pretenții la tron pentru că mama lui, Margaret Beaufort, era stră-strănepoata lui Eduard al III-lea.
Căsătoria dintre Henry Tudor și Elizabeth de York a unit casele Tudor și York.*

Rivalii lui Henric al VIII-lea din Casa York

„Oare nu sunt și eu un bărbat ca toți ceilalți? Nu? Nu?“

HENRIC al VIII-lea adresându-i-se
lui Eustache Chapuys, ambasador al imperiului

PARTEA ÎNTÂI

I

Șoimi

Wiltshire, septembrie 1535

Copiii lui se prăbușesc din cer. El îi urmărește cu privirea de pe cal, pământurile Angliei întinzându-se în spatele lui; ei cad, cu aripile poleite, toți au ochii injectați. Grace Cromwell plutește în aerul rarefiat. E tăcută când își ia prada sau când alunecă spre pumnul lui. Iar atunci, sunetele pe care le scoate, foșnetul penelor și scârțâitul, suspinul și şuieratul aripilor, firavul cloncănit din gâtlej, toate acestea sunt sunete prin care îl recunoaște, intime, ca ale unei fiice, aproape dezaprobatoare. Pieptul ei este mânjit cu sânge închegat, iar în gheare ține carnea.

Mai târziu, Henric va spune: „Fetele tale au zburat superb astăzi“. Șoimul Anne Cromwell țopăie pe mânușa lui Rafe Sadler, care călărește lângă rege și stă la taifas cu el. Sunt osteniți; soarele apune, iar ei se întorc la Wolf Hall cu hățurile destinse pe gâturile cailor de sub ei. Mâine soția și cele două surori ale lui vor pleca. Aceste femei moarte, cu oasele de mult îngropate în lutul Londrei, suferă acum o metempsihoză. Imponderabile, ele planează în curenții din înaltul văzduhului. Nu compătimesc pe nimeni. Nu au stăpân. Viețile lor sunt simple. Când privesc în jos, nu văd decât pradă și penele de împrumut ale vânătorilor: văd doar un univers care se înfioară și fremătă, un univers plin cu hrană.

Toată vara a fost așa, o învălmășeală de dezmembrări, blană și pene zburătoare; câinii asmuțiți și chemați, caii încinși și oboșiți, rănilor, luxațiile și bășicile îngrijite de gentlemenii. Și, cel puțin de câteva zile, soarele s-a pogorât peste Henric. Cândva înainte de amiază, norii au venit în goană dinspre apus, iar

ploaia a căzut în stropi mari și parfumați; însă soarele și-a făcut din nou apariția clocotitor, iar acum cerul este atât de senin, încât poți să zărești Raiul și să vezi cu ce se ocupă sfinții.

Pe când ei coboară din șa și le încredințează caii grăjdarilor, iar apoi îl ajută pe rege, gândurile deja îi zboară la acte: la marfa trimisă din Whitehall, cu poștalionul, pe traseul înființat special către locul unde s-a dus regele. La cina cu familia Seymour, la cum va asculta respectuos toate istorisirile gazdelor sale, toate observațiile regelui ciufulit, binevoitor și încântat, cum pare să fie în această seară. După ce regele se duce la culcare, el își va începe munca nocturnă.

Deși ziua s-a încheiat, Henric nu pare prea dornic să intre în casă. Stă și se uită prin preajma-i, inhalând sudoarea cailor, cu o dungă lată și cărămizie de piele arsă de soare pe frunte. Dimineată își pierduse pălăria, așa încât, conform datinii, toți vânătorii au fost nevoiți să și le scoată pe ale lor. Regele a refuzat să-și aleagă altă pălărie. Pe când amurgul se strecoară peste păduri și câmpii, servitorii se duc să caute freamătul penelor negre pe iarba din ce în ce mai întunecată sau sclipirea cataramei de vânătoare, un Sf. Hubert¹ din aur, cu ochi de safir.

Deja simți toamna în aer. Știi că n-o să mai fie multe zile la fel ca aceasta; așa că haide să stăm în picioare, cu pajii din Wolf Hall mișunând în jurul nostru, pe când Wiltshire și comitatele vestice se întind spre ceața azurie; haide să stăm în picioare, cu mâna regelui pe umărul lui, cu chipul înfocat al lui Henric, pe când vorbește despre peisajul zilei care s-a scurs, crângurile verzi și râurile învolburate, arinii de pe malul apei, negura din zori care s-a risipit înainte de ora nouă; ploaia torrențială care a încetat repede, ușoara adiere care a încremenit; tihna, canicula de după-amiază.

— Domnule, cum de nu v-ați ars? întrebă Rafe Sadler. Are părul roșu, ca regele, iar pielea lui are mai multe nuanțe de roz și s-a umplut de pistrui, chiar și ochii par să-l usture. El,

¹ Sf. Hubert (656-727) – sfânt venerat în Evul Mediu, pe a cărui emblemă se află o căprioară.

Thomas Cromwell, ridică din umeri; își pune o mână pe spatele lui Rafe pe când intră împreună în casă. A fost prin toată Italia – nu doar pe câmpul de bătălie sau în curtea umbrită a clădirii contabilului – fără a-și pierde paloarea londoneză. Copilăria lui în sărăcie, zilele petrecute la râu sau pe câmpie: a rămas la fel de alb ca un nou-născut.

— Cromwell are pielea ca un crin, declară regele. E singura lui asemănare cu un crin sau cu altă floare.

Tachinându-l, se duc să-și ia cina.

Regele a plecat din Whitehall în săptămâna când a murit Thomas More, o săptămână mizerabilă din luna iulie, când a plouat tot timpul, cu urmele copitelor suitei regale afundându-se adânc în noroi pe când își croiau drum prin Windsor. De atunci au călătorit prin comitatele din vest; sfetnicii lui Cromwell, după ce și-au dus la bun sfârșit misiunile încredințate de rege în Londra, au ajuns în suita regală pe la mijlocul lui august. Regele și însoțitorii săi dormeau buștean în case noi din cărămidă trandafirie, în case vechi, ale căror fortificații se sfărâmaseră sau fuseseră dărâmate, și în castele parcă de jucărie, castele care n-ar fi putut niciodată să aibă fortificații, cu ziduri pe care un tun le-ar fi străpuns ca pe hârtie. De cincizeci de ani pacea domnea în Anglia. Acesta este legământul Tudorilor; ei dăruiesc pacea. Toate familiile se străduiesc să arate cât mai bine în fața regelui, iar noi am văzut cum unii tencuiesc frenetic în ultimele săptămâni, alții dăltuiesc piatra, pe când gazdele lui etalează în pripă trandafirul Tudorilor lângă blazoanele lor. Caută și distrug orice urmă a Caterinei, fosta regină, strivind cu ciocanele rodiile de Aragon, sfășindu-le coaja și miezul, împrăștiindu-le peste tot semințele. În locul lor – dacă n-au timp să graveze – șoimul lui Anne Boleyn este pictat grosolan pe blazoane.

Hans li s-a alăturat în călătoria lor și a pictat-o pe regina Anne, dar ei nu i-a plăcut; oare ce-i mai face plăcere în prezent? L-a pictat pe Rafe Sadler, cu barba lui mică și îngrijită și gura lui fermă, cu pălăria la modă, adică un disc cu pene care se leagă precar pe părul lui tuns scurt.

— Mi-ai făcut nasul foarte plat, jupâne Holbein, zice Rafe. Iar Hans spune:

— Și cum aş putea eu, jupâne Sadler, să vă repar nasul?

— Și l-a rupt în copilărie, spune el, când fugeam în arenă. L-am ridicat chiar eu de sub copitele cailor, era un ghemotoc amărât, plângea după mama lui. L-a strâns ușurel de umăr pe băiat.

Curaj, Rafe. Eu cred că ești foarte chipeș. Amintește-ți ce mi-a făcut mie Hans.

Acum Thomas Cromwell are în jur de cincizeci de ani. Are un trup de muncitor, îndesat, puternic, aproape gras. A avut părul negru, acum e cărunț, și, din cauza pielii lui albe și rezistente, care pare să nu fie afectată nici de ploaie, nici de soare, lumea insinuează în batjocură că tatăl lui a fost irlandez, deși în realitate a fost berar și fierar în Putney, un bărbat care mai tunde și blana oilor sau își înfîgea câte un deget în toate plăcintele, bătaș și scandalagiu, bețiv și tiran, mereu târât în fața magistraților pentru că a lovit sau a escrocat pe câte cineva. Cum de fiul unui asemenea bărbat a ajuns să aibă o slujbă atât de sus-pusă este o întrebare pe care și-o pune toată Europa. Unii spun că s-a înălțat odată cu familia reginei, Boleyn. Alții zic că l-a ajutat doar răposatul cardinal Wolsey, protectorul lui; Cromwell era omul lui de nădejde, care i-a sporit averea și îi cunoștea toate secretele. Alții spun că frecventează o societate de vrăjitori. A plecat de acasă din copilărie, a fost mercenar, negustor de lână, bancher. Nimeni nu știe pe unde a fost și ce cunoștințe și-a făcut, iar el nu se grăbește să le spună. Trudește din greu în serviciul regelui, își știe valoarea și calitățile și cere răsplata: birouri, indemnizații speciale, titluri nobiliare, conace și ferme. Izbutește mereu să-și impună părerea, are un anumit stil; seduce sau mituiește, lingusește sau amenință, îi explică omului ce interese are de fapt și scoate la iveală părți ale lui despre care nici măcar nu știa că există. În fiecare zi secretarul principal are de-a face cu nobili care, dacă ar putea, l-ar distruge cu o singură lovitură răzbu-nătoare, ca pe o muscă. El e conștient de aceasta, așa încât se distinge prin politețe, calm și prin grija neobosită față de politica din Anglia. Nu are obiceiul să-și explice acțiunile. Nu are obiceiul

să vorbească despre succesele sale. Dar, ori de câte ori dă norocul peste el, Cromwell profită, proțâpî în pragul ușii, gata s-o deschidă la cea mai mică rătăcire pe tabla din lemn.

În casa lui din oraș, la Austin Friars, portretul său meditează sumbru pe perete; este înfășurat în lână și blană, cu mâna încleștată pe un document, de parcă l-ar sugruma. Hans a împins o masă, împresurându-l, și i-a spus: „Thomas, să nu râzi”; apoi au continuat așa, Hans fredonând în surdină pe când munea, iar el zgâindu-se fioros într-un punct din spatele picturii. Când a văzut portretul terminat, el a spus: „Isuse, arăt ca un ucigaș”. Iar fiul lui, Gregory, a zis: „Nu știi?” A comandat copii pentru prietenii săi, pentru admiratorii lui evangheliști din Germania. Nu a vrut să se despartă de tabloul original – „nu acum, după ce m-am deprins cu el”, spune –, așa încât intră în salon și găsește acolo mai multe versiuni ale lui, în diferite stadii: o schiță provizorie, parțial în cerneală. De unde să începi cu Cromwell? Unii încep cu ochii lui mici și ageri, alții cu pălăria. Unii evită întrebarea și îi pictează sigiliul și foarfeca, alții inelul cu turcoaze pe care i l-a dăruit cardinalul. Dar, de oriunde ar începe, impactul final e același: dacă e nemulțumit de tine, nu ți-ar plăcea să te întâlnești cu el într-o noapte fără lună. Tatăl lui, Walter, obișnuia să spună: „Băiatul meu, Thomas, dacă te uiți urât la el, îți scoate ochii. Dacă-i pui piedică, îți taie piciorul. Dar, dacă nu-i stai în cale, e un adevărat gentleman. Și cinstește pe oricine cu ceva de băut.”

Hans l-a pictat pe rege, blajin, înveșmântat în mătăsurii subțiri de vară, stând pe scaun după cină lângă gazdele sale, cu ferestrele deschise prin care pătrund trilarile nocturne ale păsărilor, pe când primele licăriri ale lumânărilor intră laolaltă cu fructele confiate. La fiecare oprire, Henry stă în clădirea principală, împreună cu regina Anne; suita lui doarme în casele nobililor din partea locului. Prin tradiție, gazdele regelui, cel puțin o dată în timpul vizitei, îi invită la masă pe nobilii care-i adăpostesc pe cei din suită, pentru a le mulțumi, un mare efort pentru personalul din casă. El numără căruțele cu provizii, care se înșiruie în curte; a văzut multe bucătării în mare agitație, iar el personal

s-a dus acolo în lumina cenușiu-verzuie de dinaintea zorilor, când cuptoarele din cărămidă sunt curățate și pregătite să coacă primele pâini, când cărnurile sunt puse la proțap, ceainele pe suportul cu trei picioare de deasupra focurilor, iar puii sunt jumuliți și tăiați în bucăți. Unchiul lui fusese bucătarul unui arhiepiscop, iar el, în copilărie, petrecuse multă vreme prin bucătăria din Lambeth Palace; știa în detaliu cum ar trebui să meargă treaba și nimic nu trebuia să fie lăsat la voia întâmplării când venea vorba de bunăstarea regelui.

Aceste zile sunt perfecte. Lumina limpede și tihnită scoate în evidență toate fructele lucioase din tufișuri. Toate frunzele din copaci, cu soarele în spate, atârnă aidoma unor pere aurii. Mergând călare spre vest în toiul verii, noi ne-am aflat în codrii de vânătoare, ne-am suit pe crestele prăpăstiilor, apoi am ajuns în comitatul unde se simte prezența mării, deși ne despart de ea încă două comitate. În această parte a Angliei, strămoșii noștri, giganții, au lăsat în urmă operele lor din lut, gorganele și pietrele înalte. Prin venele noastre, ale tuturor femeilor și bărbaților din Anglia, încă mai curg câțiva stropi din sângele giganților. În acele vremuri străvechi, pe un tărâm nepângărit de oi sau pluguri, ei vânau mistreți și elani. Pădurea se întindea preț de zile-ntregi. Uneori sunt dezgropate arme străvechi: securi care, dacă sunt mânuite cu ambele mâini, pot să despice deopotrivă calul și călărețul. Te gândești la membrele mărețe ale acelor morți, care freamătă în țărână. Războiul era firesc pentru ei, iar războiul mereu abia așteaptă să revină. Și nu te gândești doar la trecut când străbați călare aceste câmpii. Ci și la ceea ce zace în țărână, la ceea ce se coace; la zilele ce vor veni, la războaiele care încă nu s-au petrecut, la rănile și morții cărora, aidoma semințelor, țărâna Angliei le ține de cald. Ai crede, uitându-te la Henric cum râde, uitându-te la Henric cum se roagă, uitându-te la el cum merge în fruntea oamenilor săi pe poteca din pădure, că tronul pe care șade e de neclintit, asemenea calului de sub el. Dar aparențele pot să înșele. Noaptea, el stă treaz; se zgâiește la grinzile sculptate ale acoperișului; numără zilele. Întreabă „Cromwell, Cromwell, ce să fac?“

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI

I. Șoimi	17
II. Ciori	45
III. Îngeri	117

PARTEA A DOUA

I. Cartea neagră	175
II. Stăpânul fantomelor	263
III. Prada de război	429
Precizări ale autoarei	435
Mulțumiri	437